

STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN
CENTRUM FÖR EUROPASTUDIER (CES)

DISKRIMINERING MOT ROMER I UTBILDNING?

Hur romer porträtteras i centrala EU-dokument

Hugo Skelander

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Jonas Lindberg

Abstract

The aim of this thesis is to study how Roma is portrayed in policy documents from the EU with focus on education for Roma. Previous research has shown that Roma often is excluded from mainstream education and that Roma often is portrayed as a problem and the reason for the fact that they are excluded from mainstream education. The theoretical approach of the policy analysis stems from poststructuralism. The method used to analyze the problematization of Roma in the documents is done with the WPR-method. The purpose of the method and the theoretical approach is to study underlying ideas or structures through problem representation. The results showed that the problem formulation of the documents is that discrimination is the main problem with Roma inclusion and in some cases that Roma are portrayed as the problem. The result also shows that there is less negative portrayal of Roma in policy document 2. Indicating a positive development in terms of problem representation in policy documents. The conclusion drawn is that the categorization, exclusion and problematization of Roma in the documents reproduces the idea of Roma as the problem and therefor ensures their social exclusion.

Kandidatuppsats:	15 hp
Program:	Europaprogrammet
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	Ht/2022
Handledare:	Jonas Lindberg
Nyckelord:	EU, Diskriminering av minoriteter, Porträttering av romer,
Antal ord:	Tillgång till utbildning,
	12 713

Innehåll

1. Inledning.....	1
Syfte & frågeställningar.....	2
2. Tidigare forskning	3
2.1 Diskriminering av romer i EU	3
2.2 Romska elevers tillgång till och kvalitet på utbildning i Europa.....	3
2.3 Försök att inkludera romska elever i skolan.....	5
2.4 Hur romer porträtteras som problem i EU.....	5
3. Teori	7
3.1 Poststrukturalism	7
4. Metod och material.....	8
4.1 Metod.....	8
4.1.2 WPR frågor och frågor till analys	9
Avgränsningar	11
4.2 Material.....	11
4.2.1 Policydokument 1 Brussels, 5.4.2011 COM (2011) 173 final.....	12
4.2.2 Policydokument 2 Brussels, 7.10.2020 COM (2020) 621 final.....	12
5. Resultat och Analys.....	13
5.1. Policydokument 1	13
5.1.1 Vad är det som presenteras som ett 'problem' i policyn?.....	13
5.1.2 Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för representationen av 'problemet'?	13
5.1.3 Hur har representationen av 'problemet' kommit till?	14
5.1.4 Vad är det som lämnas som oproblematiskt i problemrepresentationen? Vad är det som inte nämns och kan 'problemet' tänkas på annat vis?.....	15
5.2 Policydokument 2	16
5.2.1 Vad är det som presenteras som ett 'problem' i policyn?.....	16
5.2.2 Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för representationen av 'problemet'?	17
5.2.3 Hur har representationen av 'problemet' kommit till?	18
5.2.4 Vad är det som lämnas oproblematiskt i problemrepresentationen? Vad är det som inte nämns och kan 'problemet' tänkas vara på annat vis?.....	18
5.3 Analys.....	19
6. Slutsats och diskussion.....	22
6.1 Slutsats.....	22
6.2 Diskussion	22

Referenser..... 25

1. Inledning

Diskrimineringen av romer är utbredd i EU och medlemsstaterna, såväl på individnivå men även på institutionell nivå och i policyförslag. Romerna har blivit diskriminerade under många år i Europa och det har påverkat hur de porträtteras i samhället. Romer upplever ofta diskriminering i Europa, så väl inom utbildning men även inom arbetsmarknad och sjukvård (O’Nions, 2015; Rostas & Kostka, 2014). Romers tillgång till utbildning är särskilt viktig att undersöka eftersom det påverkar deras tillgång till arbetsmarknaden och möjlighet till social inkludering i sina vuxna liv. Om romer inte får samma tillgång till utbildning eller särbehandlas redan som unga inom skolväsendet drabbar det deras sociala kapital. O’Nions (2015) påstår att en av de största faktorerna till varför romer inte inkluderas i samhället är på grund av diskriminering mot romer, särskilt i skolgången.

Social inkludering och arbete mot diskriminering av minoriteter är något som EU kommissionen arbetar för att förbättra. Det görs bland annat genom policyförslag och gemensamma handlingsplaner som alla medlemsstater ska rätta sig efter i sitt arbete för inkludering av till exempel romer. EU kommissionens dokument kring romers inkludering har därför makten över hur inkluderingen kommer att ske och se ut (Kommissionen, 2011; Kommissionen, 2020). Hur romer porträtteras i dessa övergripande policydokument sätter tonen för hur medlemsstaterna senare arbetar med den sociala inkluderingen av romer. Det är därför viktigt att undersöka hur framställningen av romer i dessa dokument ser ut eftersom det påverkar och leder till diskriminering på individnivå.

Tidigare forskning konstaterar att romer ofta porträtteras som problem för romsk inkludering och speciellt inom utbildning och skola då de ofta presenteras som svåra att samarbeta med (Lauritzen & Nodeland, 2018). Exempelvis att skulden läggs på romska föräldrar när romska barn inte går i skolan (Skolverket, 2007). Romer har ofta ingen kontroll över hur de porträtteras i samhället och att det ofta är statliga aktörer som skapar porträtteringen av romer genom exempelvis media (McGarry, 2014). Porträttering av romer leder till att de blir kategoriserade, utifrån ett poststrukturalistiskt perspektiv innebär det att deras identitet formas av policys eftersom de blir placerade i en viss kategori (Bacchi & Goodwin, 2016). Den kategoriseringen är viktig att undersöka eftersom den kan reproducera negativ porträttering av romer som i sin tur leder till att de inte kan ta del av viktiga delar av samhället. Jag vill bidra till den här forskningen eftersom det finns begränsat med studier som undersöker hur romer porträtteras i centrala EU-dokument i förhållande till utbildning och därav är det viktigt att studera det. Den kunskapsluckan ska denna studie fylla eftersom negativ porträttering av romer i centrala EU-dokument kan sätta normen för hur resten av samhället behandlar romer.

Den här uppsatsen väljer att fokusera på hur romer behandlas och porträtteras i policydokument som rör social inkludering och särskilt utbildning eftersom utbildning ger människor möjligheten att utvecklas och ta del av samhället genom arbetsmarknaden i deras framtida liv. Enligt FN:s barnkonvention ska alla barn ha rätt till utbildning och inte diskrimineras i sin utbildning (Unicef, 2023). Trots detta finns det barn som inte får tillgång till utbildning och det resulterar i att bland annat romer inte får tillräckliga sociala och ekonomiska förmågor att delta i samhället (McGrath, 2018). Mänskliga rättigheter är någonting som ska vara lika för alla, alla människor ska ha samma typer av rättigheter där utbildning är en av dem (McGrath, 2018). När vissa människor inte får tillgång till utbildning missar de inte bara att få tillgång till skola och

utbildning utan det leder till begränsar för individens arbetsmarknad, social inkludering och tillit till staten. Det innebär att kvalitet på och tillgång till utbildning för romska barn begränsas i sin sociala inkludering något som påverkas av hur romer porträtteras i offentliga policys (McGarry, 2014). Det är relevant att undersöka hur romer porträtteras i EU dokument rörande utbildning med en jämförelse över tid eftersom fortsatt reproducering av diskriminering mot romer upprätthåller den sociala exkluderingen. Jag väljer därför att använda mig av WPR-metoden för att utföra analys på två centrala EU dokument. Det för att kunna svara på hur EU framställer romer och vem som ses som problemet, motivering av metod kommer presenteras mer utförligt i uppsatsen.

Först i uppsatsen presenteras tidigare forskning, där ligger stort fokus på utbildning för romer i Europa, vad romer upplever för diskriminering och hur de porträtteras i Europa. Sedan följer en teoridel där poststrukturalismen presenteras och varför det är en relevant teori för metoden som används för att besvara frågeställningarna. Vidare presenteras och diskuteras val av metod och material. WPR-metoden som kommer användas vid analysen och att besvara på frågeställningarna. Materialet som användas är två policydokument från EU som rör romsk inkludering vid bland annat utbildning. Till sist redovisas resultatet, analys och en avslutande diskussion samt slutsatser utifrån resultaten.

Syfte & frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur romer porträtteras i policydokument från EU som rör social inkludering med särskilt fokus på utbildningen eftersom utbildning spelar en stor roll i en individs möjlighet att delta i samhället. Ytterligare syftar uppsatsen till att undersöka hur porträtteringen av romer har förändrats över tid eftersom det gör att normer och diskriminering mot romer upprätthålls. Frågeställningarna för uppsatsen är därför:

Hur porträtteras romer som ett problem i EU policydokument som rör romsk inkludering?

Hur har porträtteringen av romer i EU policydokument rörande romsk inkludering förändrats mellan åren 2011 och 2020?

2. Tidigare forskning

I den här delen av uppsatsen kommer tidigare forskning och litteratur att presenteras för ämnet om romers tillgång till utbildning i Europa, diskrimineringen mot romer i Europa och hur romer porträtteras i samhällen i Europa. Under den första underrubriken kommer en allmän diskriminering mot romer i EU att presenteras. I den andra underrubriken presenteras romers situation i skolor i EU och en del om porträttering av romer i EU. I den tredje underrubriken presenteras försök till att förbättra situationen för romer i skolor i EU och i den sista underrubriken redogörs det för hur romer representeras/porträtteras i EU.

2.1 Diskriminering av romer i EU

McGarry (2018) visar att EU ibland driver en politik som missgynnar utsatta minoriteter när de för en politik som är tänkt att skydda de utsatta minoriteterna. EU har lagt mer fokus på en socioekonomisk integration av romer inom områden som utbildning och arbetsmarknad (McGarry, 2018). EU har lagt ansvaret på nationerna att föra en politik som hjälper romerna och det har gått från ett övernationellt politiskt område till ett nationellt politiskt område (McGarry, 2018). Alexiadou & Norberg (2017) har gjort en studie i Sverige där de undersöker hur Sverige implementerar policys från EU till Sverige. Studien visar att Sverige implementerar policys från EU inom utbildning för romer och att de även kompletterar dokumenten med egna förslag. Beslutsfattare kompletterar dokumenten med att implementera kulturella och språkliga rättigheter för att få romer i Sverige att känna någon typ av gemenskap för att motverka sociala orättvisor (Alexiadou & Norberg, 2017).

O’Nions (2015) påstår att det ramverk från EU ofta saknar tydliga mål inom inkluderingen av romer i skolor. Det kan därför vara relevant att länder lägger till saker utifrån de riktlinjer som ges ut från EU (Alexiadou & Norberg, 2017). O’Nions (2015) påstår även att det största problemet för en inkluderad skolgång för romer är den strukturella diskriminering som finns mot romer. Avery & Hoxhallari (2017) menar att det har varit framsteg i EU för romska rättigheter, men bara ur ett juridiskt perspektiv eftersom diskrimineringen mot romer kvarstår. Över de senaste decennierna har lagar skapats för att ge romer mer rättigheter där exempelvis alla romer har rätt till utbildning i länder som Sverige och Albanien (Avery & Hoxhallari, 2017). Forskningen tyder på att romer i Sverige har många rättigheter där de är skyddade som en minoritet, men vissa romer är även klassade som migranter av statliga myndigheter och blir marginaliserade i den aspekten (Avery & Hoxhallari, 2017). Det skiljer sig mellan länder hur diskriminering och fattigdom för romer åtgärdas. I Sverige arbetas integrationen med romer aktivt som ett eget fält (Alexiadou & Norberg, 2017; Avery & Hoxhallari, 2017). I Albanien skulle man kunna arbeta hårdare för att minska fattigdom för romer men istället behandlas det som ett centralt problem över hela landet som inte bara är till för romer (Avery & Hoxhallari, 2017). Romer framställs ibland som problem i EU, de upplever diskriminering och även fast det finns politik som jobbar för att skapa mer rättigheter och underlätta för romer, fungerar det inte. Det är viktigt att undersöka hur de framställs i policydokument eftersom det kan tänkas vara en början till diskriminering mot romer.

2.2 Romska elevers tillgång till och kvalitet på utbildning i Europa

Enligt European Union Agency går 14% av romska barn inte i den obligatoriska skolgången (mätt utifrån 11 EU länder). Endast 3% av icke-romska barn går inte i den obligatoriska

skolgången i de 11 EU-länderna (Ugur Ruzzi, 2021). Det finns en tydlig skillnad mellan romer och icke-romer ur ett utbildningsperspektiv där kvalitén och tillgången skiljer sig avsevärt mellan romer och majoritetsbefolkningen (Ugur Ruzzi, 2021). Det blir problematiskt när barn inte får en bra skolgång då det ofta resulterar i ett dåligt vuxenliv med lågbetalda jobb och socioekonomiska problem. Inkluderingen av romer i samhället har varit på EU:s agenda under lite mer än ett decennium och studier visar på att segregationen mellan romer och resten av samhället är ett faktum i flera europeiska länder trots detta (Ugur Ruzzi, 2021).

Romska elever blir särbehandlade i skolor i många länder i Europa. De blir ofta placerade i skolor som är anpassade för folk med mentala sjukdomar eller separata skolor eller specialskolor (Arabadijeva, 2016; O’Nions, 2010; Rostas & Kostka, 2014). Det påverkar romska elevers skolgång på ett negativt sätt där de inte får lika bra skolgång som elever i en diversifierad klass (Rostas & Kostka, 2014). O’Nions (2010) konstaterar att romska elever blir placerade i skolor som inte gynnar deras skolgång eller specialskolor istället för att gå i en skola integrerad med resten av befolkning. Det är en typ av diskriminering att sätta människor i olika skolor på grund av deras etnicitet. Tjeckiska politiker ville rättfärdiga den skolplaceringen och säga att det är det bästa sättet för romska elever att senare integreras med samhället även fast det visar sig inte fungera i Tjeckien enligt forskning (O’Nions, 2010). Här är forskningen oenig där Willems & Vernimmen (2018) anser att det kan vara fördelaktigt för minoriteter att gå i specialskolor, men bara om skolorna undervisar elever på deras modersmål. Skolsegregation som i det här fallet innebär olika kvalitet på utbildning, som romer utsätts för beror på flera faktorer. Forskningen säger att en aspekt av problemet kan förklaras av strukturella faktorer som exempelvis utbildningspolitik som missgynnar romska barn i skolor (Arabadijeva, 2016).

Ugur Ruzzi (2021) kommer fram till att de policys som finns rörande romers utbildning är otillräckliga för att faktiskt göra en skillnad. Lauritzen & Nodeland (2018) gjorde en undersökning där de hade utgångspunkten att undersöka problemet om hur romer porträtteras i forskningen om romer. En utav slutsatserna de drog var att det är kulturella krockar där den traditionella utbildningen inte är kompatibel med den romska livsstilen vilket är ett annat problem som är svårare att lösa. Lauritzen & Nodeland (2018) och Ugur Ruzzi (2021) använder sig av helt två olika metoder och drar därför olika slutsatser från sina studier men båda studierna har romska elevers svårigheter som en central del av undersökningen. Ugur Ruzzi (2021) kommer fram till att specialskolor för romer är inte bra för romska barn och Lauritzen & Nodeland (2018) kommer fram till att vissa länder i EU anser att romer ofta är problematiska och svåra att arbeta med och därför sätts de i specialskolor. Enligt Skolverket (2007) var det vanligt att romska elever hade dålig närvaro i skolan och det förklarades av att romska föräldrar inte hade utbildning vilket gjorde att romska barn inte gick till skolan. Det blir problematiskt eftersom romer blir porträtterade som problemet och anledningen till att romska barn inte går i skolan. Det är en gammal studie men problemet har funnits i Sverige och det kan jämföras med Lauritzen & Nodeland (2018) forskning om den romska livsstilen, att den inte är kompatibel med den traditionella skolgången, då blir romer negativt porträtterade vilket är ett stort problem för den romska inkluderingen.

Beslutsfattare och lärare/rektorer lägger ofta skulden på de romska elevernas föräldrar eftersom de inte lyckas få sina barn att gå till skolan (Rostas & Kostka, 2014). Det blir problematiskt att lägga skulden på romska föräldrar eftersom det bortser från faktorer som spelar in på varför deras barn inte dyker upp i skolan, faktorer som exempelvis diskriminering (Rostas & Kostka, 2014). När beslutsfattare och lärare/rektorer lägger skulden på de romska föräldrarna ignorerar

aktörerna de faktiska problemen där det finns en djup segregation som präglat den romska befolkningen över Europa under många år. Romer värdesätter utbildning och speciellt den typ av utbildning när den är integrerad och jämlik (Rostas & Kostka, 2014). När romska elever blir placerade i specialskolor kan det leda till att de inte får tillgång till den utbildning de vill ha eller den utbildning de har rätt till.

2.3 Försök att inkludera romska elever i skolan

Försök om att minska skolsegregationen för romska elever är ofta lamma försök och de är inte tillräckligt öppensinnade för att fånga in flera faktorer, faktorer som diskriminering och socioekonomiska förhållanden (Rostas & Kostka, 2014). Alexiadou (2019) hävdar att icke-statliga företag har ett större engagemang i att lösa problemen som politikerna står inför när det gäller skolgång för romer men de icke-statliga företagen är också tvungna att förhålla sig till de policys som finns. O’Nions (2010) nämner att tjeckiska politiker försöker rättfärdiga diskrimineringen av romska elever genom att påstå att de blir placerade i specialskolor är det bästa för dem. Hon menar att det är ett exempel på hur statliga aktörer försöker kringgå de faktiska problemen och göra minimalt för att minska diskrimineringen mot romerna. Länder i Europa är medvetna om att utbildning är ett sätt att tjäna pengar till välfärden, det är som en investering för att få fler människor utbildade som senare leder till att fler människor jobbar och bidrar till välfärden. Därför är det viktigt att skapa en skolgång för romer som fungerar för att alla ska tjäna på det, men främst romer (Walkenhorst, 2008).

I Turkiet finns det nationella policys som rör utbildning där alla människor ska ha samma tillgång till utbildning där ingen ska bli berövad från sina rättigheter till utbildning (Ugur Ruzzi, 2021). Men det är tydligt att de policys inte fungerar för Turkiet där det finns tydliga tecken på skolsegregation gentemot romska elever. Inkluderingen av romer står på EU:s agenda men länder för egen utbildningspolitik och det fungerar inte eftersom de ofta skyller på romer som boven för skolsegregationen för romska elever eftersom de inte går i skolan (Rostas & Kostka, 2014). Alltså porträtteras romer som problem, de presenteras som svåra att samarbeta med eftersom många romska föräldrar inte är utbildade (Rostas & Kostka, 2014).

2.4 Hur romer porträtteras som problem i EU

Forskning visar att rättsliga mekanismer som exempelvis implementering av policys bara löser en del av problemet för romsk inkludering i skolor och att många försök till social inkludering och integration ofta inte leder till några förbättringar, att problemet kvarstår (Arabadijeva, 2016). Men Arabadijeva (2016) anser att det är ett steg i rätt riktning och att det bidrar till en bättre situation för romer i EU men det täcker inte hela problemet. Det måste även ändras i hur människor ser på romer för att diskrimineringen mot romer ska försvinna eller avta (O’Nions, 2015). The Race Equality Directive (RED) som är ett EU direktiv ämnar motverka direkt och indirekt diskriminering mot delvis romer men i allmänhet motverka diskriminering mot minoriteter (Arabadijeva, 2016). Det är ett försök från EU att minska på diskrimineringen mot romer och sätta tydliga ramar för en minskad diskriminering.

Diskriminering mot romer beror till viss del på hur de porträtteras i samhället (McGarry, 2014). Minoriteter porträtteras ofta negativt i media, i Storbritannien porträtteras muslimer ofta negativt i media. Det påverkar deras chanser i samhället negativt eftersom det blir normsättande

och kan påverka olika viktiga delar i samhället, som exempelvis anställning (Bleich et al., 2015). Forskning säger att romer ofta har lite eller ingen kontroll över hur de porträtteras i samhället, det är ofta icke-statliga organisationer eller statliga organisationer som porträtterar romer i samhället (McGarry, 2014). Romer blir ofta presenterade som problem i media exempelvis, där det varnas för romska migranter i länder och att romer ofta sitter och tigger och att romer är inblandade i kriminalitet av olika slag. Enligt forskningen porträtterade Frankrikes regering år 2010 romer som en avvikande del av befolkningen som hotade den sociala strukturen i Frankrike (McGarry, 2014). Det är ett exempel på hur nationella organisationer porträtterar romer som problem i samhället. Det blir problematiskt eftersom integrationen och inkluderingen av romer i samhällen i EU blir svårt när de porträtteras negativt.

Lauritzen & Nodeland (2018) hävdar också att inkluderingen av romer ur ett utbildningsperspektiv har misslyckats och att det har blivit ett stillestånd i den processen. De påstår att romer ofta porträtteras som problemet i misslyckandet av inkluderingen utifrån forskning de gjort. De menar att romer porträtteras som svåra att arbeta med och presenteras därför som problemet till varför inkluderingen inte fungerar (Lauritzen & Nodeland, 2018). Utifrån det drogs slutsatsen att det uppkommer kulturella skillnader och då blir det tydligt att skulden läggs på romer. På det sättet porträtteras romer som ett problem i inkluderingen av romer. Lauritzen & Nodeland (2018) vill öka medvetenheten om den diskriminering som romer utsätts för. Deras forskning tyder på att det är ett representationsproblem där majoritetssamhället inte är tillräckligt medvetna om romernas levnadsförhållanden. En ökad förståelse för den situation som romer utsätts för hade alltså kunnat resultera i en bättre integration för romer i skolan och samhället. Istället för att studera utbildning för romer ska utbildning med och om romer studeras för att skifta från att se romer som en isolerad grupp utanför samhället till en del av samhället (Lauritzen & Nodeland, 2018). Enligt den tidigare forskningen porträtteras ofta romer som problem, som anledningen till att det finns en klyfta mellan romer och majoritetsbefolkningen. Romer blir ofta placerade i specialskolor som i många fall anses som en dålig lösning på problemet men som också i vissa fall kan anses vara bra för romer.

Det finns en lucka i tidigare forskning och det är att undersöka hur romer porträtteras i policydokument från EU med ett fokus på utbildning, det är viktigt att undersöka för att se om romer redan där porträtteras som problem eftersom det påverkar hur medlemsstaterna förväntas eller godtas porträttera och behandla romer. Det sätter standarden för hur romer ses på och därmed behandlas vilket gör att diskriminering mot romer fortsätter att existera och deras tillgång till utbildning och kvalitet på utbildning fortsätter att vara begränsad. Därför undersöker jag porträttering av romer i EU policydokument eftersom det ger en fördjupad förståelse för vad det kan ge för effekter för romer i EU och för att fylla den luckan hos tidigare forskning. Med ett poststrukturalistiskt perspektiv kan min studie få en djupare förståelse för om romer blir negativt porträtterade och kategoriserade i EU policydokument och hur det påverkar hur romer behandlas i medlemsstaterna. Uppsatsens första frågeställning, *Hur porträtteras romer som ett problem i EU policydokument som rör romsk inkludering?* kan bidra med att svara på hur romer framställs och porträtteras som ett problem i EU. Uppsatsens andra frågeställning, *Hur har porträttering av romer i EU policydokument rörande romsk inkludering förändrats mellan åren 2011 och 2020?* bidrar med att undersöka om det sker en förändring över tid eftersom tidigare forskning kommer fram till att det är en långsam process att ändra normer och porträttering på nationell nivå och jag vill ta reda på om det stämmer även på EU-nivå.

3. Teori

I den här delen kommer det teoretiska ramverket presenteras. Teorin som presenteras i avsnittet kommer att användas som ett tankesätt genom analysen av policydokumenten. Det handlar om att vara kritisk mot policys eftersom enligt poststrukturalismen har all kunskap någon typ av vinkling eller bias, därför behöver policys granskas noga och kritiseras.

3.1 Poststrukturalism

Poststrukturalismen ämnar studera sociala fenomen genom språkhantering och har en diskursiv ansats. Utifrån poststrukturalismen har många samhällsliga begrepp inte en sanning i sig utan har skapats diskursivt. Exempelvis begrepp som kvinna, man eller klass har skapats diskursivt och är inte grundade i verkligheten, de är normativt formade. Poststrukturalismen väljer att kritisera sådana begrepp för att dekonstruera begreppet eftersom verkligheten formas av våra begrepp (Bergström & Boréus, 2018, s.28). En analys med en poststrukturalistisk vinkel ämnar delvis att undersöka hur styrandet i politiken går till.

Poststrukturalismen handlar om att vara skeptisk och att kritisera olika former av policydokument (Bacchi & Goodwin, 2016, s.3; Howarth & Griggs, 2012). Enligt poststrukturalismen är kunskap någonting som är skapat och konstruerat, det är inte en sanning och av den anledningen måste det prövas och kritiseras. Kunskap kan enligt poststrukturalismen inte vara neutral, all kunskap har någon typ av vinkling (Bergström & Boréus, 2012). Poststrukturalismen kan användas för flera olika analyser men dess primära syfte är att skapa en förståelse och att kritiskt reflektera över policys snarare än att leta efter kausala samband eller kausala förklaringar (Howarth & Griggs, 2012). I policydokument är det vanligt att exempelvis platser och människor kategoriseras. När människor kategoriseras kan deras identitet formas utifrån policys (Bacchi & Goodwin, 2016), människor formas utefter policys och det kan därför leda till att de påverkas på ett negativt sätt. På det sättet reproducerar policys en syn på människor som antingen kan vara positiv eller negativ.

”What’s the problem represented to be?” (WPR) är en metod som används inom poststrukturalistisk forskning för att förstå hur problemformuleringar skapar och reproducerar konstruerade strukturer. WPR ämnar undersöka policydokument för att få fram problemrepresentationen i policydokument, alltså att bryta ned den sanning som är grundad i en diskurs och problemrepresentation i dokumentet genom att dekonstruera texter och gräva fram underliggande faktorer till problem (Bacchi, 2009; Bacchi & Goodwin, 2016, s.13). Poststrukturalismen med en WPR ansats fokuserar på vad som uppfattas som en sanning i ett policydokument utifrån hur problem formuleras och representeras (Bacchi & Goodwin, 2016, s.35). Carol Bacchi har baserat WPR på Foucaults teori om poststrukturalismen, Foucault är en av grundarna till poststrukturalismen och han menar att det är viktigt att studera styrandet från staten eftersom det påverkar alla individer. Det måste undersökas för att se om det finns underliggande faktorer som skapar en normativ uppfattning i samhället. Poststrukturalismen används till många typer av arbeten, det används av forskare och studenter för att analysera texter och policys (Bacchi & Goodwin, 2016). Den här teorin undersöker även vem som har makten, dem med makt bestämmer ofta över dem som inte har makt (Bacchi & Goodwin, 2016, s.28). Eftersom romer är en utsatt grupp i samhället och därav har mindre makt än andra människor i samhället (Alexiadou & Norberg, 2017; Arabadijeva, 2016; Ugur Ruzzi, 2021) är det därför relevant att undersöka hur romer porträtteras i policydokument utifrån en poststrukturalistisk ansats.

4. Metod och material

I den här delen av uppsatsen kommer valet av metod presenteras och en diskussion om varför den metoden är bäst lämpad för materialet och för att besvara mina frågeställningar. Materialet som kommer att analyseras presenteras också i det här kapitlet.

4.1 Metod

För denna uppsats ska en analys av policydokument utföras med hjälp av Carol Bacchis analytiska ramverk ”*What’s the problem represented to be?*” (WPR). Utifrån tidigare forskning framgår det att romer ofta framställs som problem (McGarry, 2014; Lauritzen & Nodeland, 2018), därmed är WPR metoden lämplig eftersom den syftar till att undersöka vad som framställs vara ett problem i policydokument (Bacchi, 2009). Metoden kommer att appliceras på två policydokument från EU kommissionen som fokuserar på inkluderingen av romer i samhället i EU. Alla policydokument har någon typ av problemformulering och därav ska problemet presenteras i policydokumentet. Policydokumentet ska därefter lägga fram lösningar för problemet och där framgår det vad problemet anses vara (Bacchi, 2009). I detta fall ska det då undersökas hur policydokumentet presenterar hanteringen av romer och om romer presenteras som problem. WPR är en typ av metod som har en diskursanalytisk ansats och ämnar undersöka normer om politiska och sociala problem (Bergström & Ekström, 2018). Den här typen av diskursanalys som många andra diskursanalyser fokuserar på kunskap som är format från sociala förhållanden i samhället och analyserar det (Bacchi & Goodwin, 2016).

Policys formas utifrån sociala förhållanden som sedan skapar en policy (Bacchi, 2009). Det betyder att det finns ett socialt problem i samhället som exempelvis fattigdom som ligger till grund för en policy på nationell eller multinationell nivå beroende på hur täckande problemet är över flera länder. Därför är det viktigt att se på en policy med en analytisk ingång för att undersöka vad för problem som ligger till grund för policyn. Det är det WPR är till för att undersöka genom att studera policys ”bakifrån” (Bacchi, 2009). När en policy studeras bakifrån ämnar det att få fram problemet och roten till policyn och varför den behövs. Det gör det även möjligt att se om det sker en förändring över tid mellan de två valda dokumenten från 2011 och 2020. WPR-frågorna som ställs till de två olika dokumenten förändras inte och då framgår förändring i policydokumentet om jag får olika svar på samma fråga från policydokumentet från 2011 och från policydokumentet från 2020. Alltså skapas en förväntan på en förändring över tid om problemrepresentationen ser olika ut i det tidiga relativt det senare policydokumentet. Det kan tyda på att behovet för policyn förändrats eller att problemets representation förändrats över tid.

Anledningen till att WPR-metoden används för det här arbetet är för att den är bäst lämpad för att undersöka problemporträttering samt vad det är som ligger till grund för porträtteringen. Eftersom syftet för uppsatsen är att undersöka hur romer porträtteras i policydokument rörande romsk inkludering i Europakan WPR-metoden finna svar på uppsatsen frågeställningar. Eftersom diskriminering kan klassas som en typ av problemrepresentation är WPR den bästa diskursiva analysmetoden för arbetet. Andra textanalytiska metoder kunde användas men till exempel innehållsanalys hade gett svar på förekomst av diskriminerande ord medan WPR ger svar på vilken diskurs som skapas och reproduceras på grund av det språkbruket i policydokumentet. Anledningen till att uppsatsen använder sig av en kvalitativ metod är för att det sociala fenomenet behöver undersökas noga och nära källan till problemet. En kvantitativ

metod hade inte passat in på arbetet eftersom det inte hade gett den mer djupa och ingående analysen som den här kvalitativa metoden gör. Nackdelen med metoden är att den är tidskrävande och kräver mycket material för att kunna göra en fulländad analys med alla frågor. Därför görs en avgränsning till fyra frågor. De frågor som väljs kommer presenteras mer ingående nedan. De väljs utifrån att syftet för uppsatsen är att fånga upp problemrepresentation och om det sker en förändring över tid.

Läsningen av dokumenten utgår från att svara på de frågor som presenteras nedan. Det innebär att jag kommer leta efter uttryck och formuleringar i policydokumenten som jag anser svarar på WPR-frågorna. Eftersom det sker en tolkning av texten finns en risk att metoden utsätts för min subjektiva tolkning av språkbruk, framställning och problemformulering. Däremot anser jag att WPR metodens frågor ger tydliga och klara riktlinjer som ger tillräcklig reliabilitet. Det går inte att undvika att om andra genomför samma studie på samma policydokument kanske hade valt ut andra citat eller andra problemrepresentationer, men genom noggrann beskrivning av WPR frågorna och hur jag förhåller mig till dem ökar transparensen och därmed validiteten för studien. För att undersöka materialet grundligt kommer jag dels läsa genom policydokumenten översiktligt för att få en generell uppfattning vad det handlar om. Sedan kommer jag även läsa dokumenten med fokus på en WPR-fråga åt gången för att finna om det finns svar på varje specifik fråga. Hade alla frågor ställts samtidigt till dokumentet hade det kunnat resultera i att stora delar av resultatet överlappar och blandas ihop vilket hade påverkat resultatets validitet.

4.1.2 WPR frågor och frågor till analys

WPR är byggt på sex frågor som är tänkta att undersöka hur ett problem framställs eller formuleras i policys eller policyförslag (Bacchi, 2009). Alla policydokument har något typ av problem att undersöka och i den problemformuleringen kan det framgå att problemet kan skuldbeläggas på antingen en folkgrupp, institution eller annat (Bacchi, 2009). För att jobba med WPR och för att analysera policydokument krävs det att jobba bakifrån för att identifiera problemet, vad som är underlaget för policyn. Det är för att undersöka vad det är som ligger till grund för policys, om det finns andra problem som ligger till grund för problemrepresentationen. WPR är uppbyggt med sex olika frågor som fungerar som ett analytiskt ramverk, i denna uppsats kommer fråga ett till fyra att användas då de är bäst lämpade för att svara på och precisera problemrepresentation och porträttering av romer. Frågorna är även lämpliga att använda vid analys över tid eftersom frågornas utformning inte förändras över tid utan jag ställer samma frågor till två policydokument från två olika tidpunkter.

Nedan presenteras varje fråga mer utförligt:

1. Vad är det som presenteras som ett 'problem' i policyn?

Den första frågan i WPR:s analytiska ramverk ämnar redogöra för problemet i dokumentet, vad är det som ligger till grund för problemet och hur problemet presenteras och talas om i dokumentet (Bacchi, 2009). Första frågan är alltså grunden till hela analysen, vad som ska undersökas i dokumentet, det behöver inte heller endast vara ett problem som analyseras, det kan vara fler.

2. Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för representationen av 'problemet'?

Den andra frågan i WPR ämnar undersöka vad som ligger till grund för problemet och problemrepresentationen, det går att göra genom att kolla på olika diskurser, andra tankesätt, antaganden och förutsättningar (Bacchi & Goodwin, 2018). Det är här analysen börjar, här går det att undersöka saker som vad som ligger till grund för problemrepresentationen. Antaganden betyder exempelvis allt som är bakgrundskunskap till problemet som tas för givet i ett problem, därför måste det undersökas vad som inte tas upp i ett dokument (Bacchi, 2009). Bacchi (2009) exemplifierar detta med hjälp av *”National Youth Suicide Prevention Strategy”* som hon menar porträtterar förutfattade meningar om barns psyke och familjens naturliga funktion utifrån 1900-tals psykologiska teorier. Alltså finns det förutfattade meningar om problemrepresentationer i policydokument och det måste undersökas i analysen.

3. *Hur har representationen av 'problemet' kommit till?*

Fråga två och tre är relativt lika men fråga tre ämnar undersöka hur problemet gått från en punkt till en annan punkt. Frågan handlar om att undersöka hur problemet har kommit till genom att gräva i dokument och tidigare forskning. Det finns inte en naturlig utveckling som har lett till att problemet ser ut som det gör, det har producerats genom någonting (Bacchi, 2009).

4. *Vad är det som lämnas oproblematiserat i problemrepresentationen? Vad är det som inte nämns och kan 'problemet' tänkas vara på annat vis?*

Den fjärde frågan undersöker vad det inte är som nämns om ett problem i ett policydokument. Den undersöker om det finns några tystnader, vad är det som inte lyckas problematiseras (Bacchi, 2009)? Den här frågan drar nytta av fråga 2 som har en diskursiv analys där syftet är att undersöka vad det är som ligger till grund för problemet (Bacchi, 2009). Alltså, genom att veta vad det är som ligger till grund för problemet är det lätt att se vad som inte nämns i problemet eftersom mycket av tidigare forskning berättar det för oss.

5. *Vad ger representationen av 'problemet' för effekter?*

Den femte frågan undersöker vad problemet ger för effekter, om det kan ge negativa eller positiva effekter för problemrepresentationen. Dessa effekter delar Bacchi in i tre kategorier, subjektiverande effekter, diskursiva effekter och effekter som påverkar människors liv direkt (Bacchi, 2009). Subjektiverande effekter studerar hur policydokumenten sätter upp sociala förhållanden och hur människor påverkas av dem. Det fungerar som subjektiva perspektiv, hur människor uppfattar världsbilden utifrån problemrepresentationen (Bacchi, 2009). Diskursiva effekter sker om en problemrepresentation i ett policydokument utelämnar viktiga diskursiva faktorer som finns i samhällen. Det kan ge väldigt dåliga effekter som exempelvis att om barnomsorg porträtteras som ett måste för kvinnor som arbetar utesluts problemet om att andra kvinnor får krav på sig inom barnomsorg i form av att de behöver arbeta inom det (Bacchi, 2009). De effekter som påverkar människors liv direkt är saker från policydokument som exempelvis om bidrag ges till familjer som klassas som “dysfunktionella” kan det resultera i materiell och känslomässig stress (Bacchi, 2009).

6. *Hur eller var har presentationen av 'problemet' tagits fram, spridits och försvarats? Hur kan det ifrågasättas eller ersättas?*

Den sjätte frågan bygger vidare på fråga tre, den handlar om att undersöka huruvida en problemrepresentation kan anses som dominant och giltig. Frågan handlar om att undersöka hur problemrepresentationen når ut till folket och huruvida den uppfattas som legitim (Bacchi, 2009). Frågan ämnar även att undersöka om problemet har ifrågasatts och om det finns en alternativ förklaring till problemet likt fråga fyra (Bacchi, 2009).

Avgränsningar

Fråga fem och sex kommer inte att användas för analysen på grund av tidsbrist. Fråga fem hade krävt kompletterande dokument för att kunna besvaras och det gick inte att genomföra på grund av tidsbrist och dessutom fanns inte den typen av dokument för att komplettera upp den delen som saknades. Dessutom har tidigare forskning till viss del förklarat vad problemen som formuleras i dokumenten ger för typ av effekter. Fråga sex används inte av samma anledning, det hade krävts mer material för det vilket också är tidskrävande. Fråga ett till fyra är tillräckligt mycket med frågor för att få fram ett omfattande resultat eftersom de tar upp många viktiga delar av problemen i dokumenten.

4.2 Material

För undersökningen har två policydokument hämtats från EU kommissionen som båda två är handlingsplaner ämnade för EU:s medlemsländer att implementera nationellt. Dokumenten är *“Meddelanden från kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén. En EU-ram för nationella strategier av romer fram till 2020”* och *“Proposal for a council recommendation on Roma equality, inclusion and participation”* (Kommissionen, 2011; Kommissionen, 2020). Dokumenten ämnar skapa en romsk inkludering över hela Europeiska unionen och dokumenten fungerar som riktlinjer som medlemsstaterna kan använda sig av och implementera nationellt. Rekommendationerna i policydokumenten är inte slutgiltiga och därför finns det viss brist i materialet. Det hade kunnat vara en möjlighet att studera de slutgiltiga dokumenten, däremot speglas porträtteringen av romer bra i dessa dokument eftersom det speglar utformningen av policydokument rörande romsk inkludering. Dessutom är utbildning en nationell kompetens, alltså att det är medlemsstaterna själva som bestämmer över utbildning och inte något som kommer direkt från EU direktiv. Därför kan det vara så att dokumenten inte har någon direkt påverkan på enstaka fall i medlemsstaternas politik kring utbildning. Men det som skrivs i direktiven är något som alla medlemsstater förhåller sig till i olika utsträckning och därför kommer den porträttering som görs av romer i dokumenten kunna påverka hur medlemsstaterna senare väljer att porträttera eller behandla romer i sina policys. Så även om direktiven i sig kan anses ha låg påverkan är de med och sätter lägsta nivån för porträttering av romer i EU-direktiven och rekommendationerna.

Det ena dokumentet är en handlingsplan mellan åren 2011–2020 och det andra dokumentet är en handlingsplan för romsk inkludering mellan åren 2021–2030. Valet av samma typ av dokument men från olika år är för att se om det finns skillnad över tid hur romer porträtteras i dokumenten. Det hade varit önskvärt att hitta dokument som endast diskuterar romsk inkludering i utbildning, men det tas alltid upp med andra socioekonomiska faktorer och därför anser jag att dokumenten är tillräckliga för min studie. Dessutom är social exkludering en komplex process och av den anledningen finns det fördelar med att inte endast ha utbildning som fokus eftersom det kan samverka med till exempel arbetsmarknadstillgång, sjukvård och hälsa och då kan utbildning få mer djup när fler aspekter spelar in. Därför läses hela dokumenten rörande fler punkter än endast utbildning, eftersom de redan är genomarbetade, omformulerade och relativt korta är det viktigt att se över alla sidor för att ha tillräckligt med relevant material.

Utifrån tidigare forskning kan vi förvänta oss att porträtteringen av romer bör vara mindre diskriminerande i policydokumentet från 2020 jämfört med 2011 eftersom medvetenheten kring diskriminering mot romer har ökat och därmed arbetats för att motverka diskriminering.

Däremot kanske det inte går att förvänta sig en stor förändring eftersom det endast skiljer 9 år mellan dokumenten och diskurser tar lång tid att förändra. Dock anser jag att det är tillräckligt med antydning på att romer inte framställs som ett problem som tecken på att det sker förändring.

4.2.1 Policydokument 1 Brussels, 5.4.2011 COM (2011) 173 final

Det första policydokumentet ”*En EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020*” är 20 sidor långt och är ett ramverk som var aktuellt mellan åren 2011 och 2020 för medlemsstater att följa för romsk inkludering. Den här texten fanns tillgänglig på svenska från EU kommissionens hemsida, citat från denna text kommer att vara på svenska av den anledningen. Policydokumentet Brussels, 5.4.11.2011 COM (2011) 173 final kommer vidare att benämnas som ”policydokument 1”.

4.2.2 Policydokument 2 Brussels, 7.10.2020 COM (2020) 621 final

Det andra policydokumentet ”*Proposal for a council recommendation on Roma equality, inclusion and participation*” är aktivt för åren 2020 till 2030 och är 29 sidor lång. Det är ett ramverk framkallat av kommissionen för medlemsstater att följa och implementera för en romsk inkludering. Den här texten fanns endast tillgänglig på engelska från EU kommissionens hemsida och därför kommer citat från denna text i resultatet att vara på engelska. Det hade varit önskvärt om den var på svenska för att vara konsekvent i min språkanvändning men eftersom det inte gick att få den på svenska kommer alla citat från detta dokument att vara på engelska. Policydokument Brussels, 7.10.2020 COM (2020) 621 final kommer vidare att benämnas som ”policydokument 2”.

5. Resultat och Analys

I den här delen kommer det empiriska materialet att analyseras med en WPR metod med ett poststrukturalistiskt teoretiskt ramverk för att undersöka hur romer porträtteras i centrala EU-dokument inom utbildning och hur porträtteringen av romer har förändrats över tid. Avslutande sammanfattas analysen av resultatet från det båda policydokumenten.

5.1. Policydokument 1

Nedan kommer policydokument 1 *”Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén. En EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020”* att analyseras.

5.1.1 Vad är det som presenteras som ett 'problem' i policyn?

I dokumentet redogörs det för att romer länge blivit utsatta för diskriminering, fördomar och social exkludering vilket har resulterat i att de är marginaliserade och problemet som presenteras är den sociala exkludering som romer utsätts för. De har inte samma tillgång till utbildning, arbete, bostättning och hälsa på grund av den sociala exkluderingen (Kommissionen, 2011, s.2). Därför är det tydligt att problemet i dokumentet är den sociala exkluderingen och utanförskapet som romer lever med i EU, *”Den överväldigande majoriteten av romerna i arbetsför ålder saknar den utbildning som behövs för att skaffa sig ett bra arbete. Satsningar på utbildning av romska barn är därför av avgörande betydelse för att de senare ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden”* (Kommissionen, 2011, s.2). I det här citatet framgår det att det är problematiskt att romer blir socialt exkluderade eftersom de mister två viktiga delar av livet, utbildning som i sin tur leder till att de inte får bra arbeten.

När romer blir exkluderade från samhället får de bland annat ekonomiska problem, kommissionen formulerar det som att det blir inte endast blir problematiskt för romer i den aspekten, det går att se tydligt i följande citat: *”Ett ökat deltagande på arbetsmarknaden skulle förbättra den ekonomiska produktiviteten, minska de statliga utgifterna för socialbidrag och öka intäkterna från inkomstskatter”* (Kommissionen, 2011, s.3). I dokumentet framgår det att det är viktigt att romer integreras ekonomiskt för att det gynnar den romska befolkningen men också för att det gynnar länder i form av ekonomiska fördelar upp till 0.5 miljarder euro varje år (Kommissionen, 2011, s.3). Det framgår återigen att social exkludering är ett problem eftersom det inte bara drabbar den romska befolkningen utan även den inhemska ekonomin i de länderna vilket kopplas till den sociala exkluderingen. På ett sätt porträtteras romer negativt här, de porträtteras som en börda som kostar pengar för medlemsstater och EU i form av socialbidrag, alltså presenteras romer som ett problem i policyn.

5.1.2 Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för representationen av 'problemet'?

Tidigare forskning tyder på att diskriminering mot romer leder till sociala orättvisor inom skola (se avsnitt 2.1). Förutsättningarna som ligger till grund för problemet är alltså skolegregationen som romer utsätts för och därför är den sociala exkluderingen ett problem som presenteras i dokumentet. Det finns även en uppfattning enligt tidigare forskning att romer är svåra att arbeta med inom skola, de anses problematiska och har låg närvaro i skolan (se avsnitt 2.2). Därför är

det viktigt att öka resurser för att jobba med dem problemen som beskrivs av följande citat: *"Det finns ett behov av att stärka kontakterna med den romska befolkningen, genom kulturella rådgivare eller skolrådgivare, kyrkor, religiösa föreningar eller samfund och genom aktivt deltagande av romska föräldrar, för att förbättra lärarnas interkulturella kompetens"* (Kommissionen, 2011, s.5). I citatet framgår det att det är viktigt att bland annat öka romska föräldrars delaktighet i barnens skolgång för att möjliggöra en skolgång för romska barn. Tidigare forskning säger att olika aktörer anser att ett problem till att romer inte går till skolan är på grund av låg delaktighet från föräldrar i romska barns skolgång (se avsnitt 2.2). Det är alltså en förutsättning som ligger till grund för representationen av problemet i dokumentet. En del av problemet med social exkludering förklaras av att romska föräldrar inte uppfattas vara delaktiga i barnens skolgång enligt forskning (se avsnitt 2.2). I citatet presenteras även lärares inkompetens som en del av problemet, att de behöver en större interkulturell kompetens för att kunna arbeta med romska barn. Att romska barn inte går i skolan kan och att det framställs som att romska föräldrar är problemet i den aspekten kan vara en förutsättning till problemet.

Ett antagande som EU-kommissionen gör är att om romska barn får gå i skolan så minskar den sociala exkluderingen av romer, *"Det är ett välkänt faktum att barn som inte kommer in i skolsystemet, startar skolgången sent eller avbryter den tidigt får stora problem. Det kan röra sig om allt från analfabetism och språksvårigheter till känslor av utanförskap och otillräcklighet"* (Kommissionen, 2011, s.5). Utifrån citatet kan det tolkas att EU-kommissionen gör ett antagande om att den sociala exkluderingen kan lösas av att romska barn går i skolan. Som tidigare nämnt i ett citat skriver kommissionen att det krävs en bra utbildning för att få ett bra jobb (Kommissionen, 2011, s.2). Om romer kommer in på arbetsmarknaden tar de del av samhället och får ta del av fler möjligheter såsom bättre hälsa och boenden. Här kan det då tänkas att kommissionen gör ett antagande om att problemet kommer lösas om romska barn går i skolan, att den sociala exkluderingen försvinner och att det blir integrerade med majoritetssamhället i EU även om det kan vara mer komplext än så.

5.1.3 Hur har representationen av 'problemet' kommit till?

Representationen av problemet grundar sig i hur romer blir utsatta för skolsegregation. Dokumentet indikerar att det är flera områden i samhället där romer är missgynnade såsom utbildning, arbetsmarknad, boende och hälsa (Kommissionen, 2011, s.5). Tidigare forskning har visat att skolsegregation har varit en stor del av den diskriminering som romer utsätts för, barn blir placerade i specialskolor och blir inte integrerade med resten av samhället (se avsnitt 2.2). Tidigare forskning hävdar även att det har blivit ett stillestånd i integrationen av romer ur ett utbildningsperspektiv och att de försök som görs till att integrera romer ofta är otillräckliga. Dessutom görs de största försöken till en integration på en socioekonomisk integration och inte på utbildning (se avsnitt 2.2). I dokumentet framgår det att det inte finns några tydliga riktlinjer för en integrering av skolan men att det däremot finns tydliga belägg och planer för att skapa en ekonomisk integration. Det nämndes tidigare i avsnitt 5.1.1 där kommissionen argumenterade starkt för en ekonomisk integration för att det skulle gynna hela landet och inte bara den romska befolkningen. Men för att ens komma dit krävs det ett större driv för att lösa skolsegregationen eftersom utbildning ligger till grund för många jobb vilket kommissionen själva argumenterar för.

Problemet har även kommit till på grund av hur romer presenteras som problem i samhällen i EU (se avsnitt 2.4). Diskriminering mot romer beror till viss del på hur de porträtteras i

samhället, de blir ofta presenterade negativt i media samt av nationella regeringar (se avsnitt 2.4). Det försvårar den sociala inkluderingen av romer i EU eftersom de porträtteras som problem och därav svåra att jobba med. I dokumentet kan det tolkas som att romer porträtteras som problem eftersom kommissionen väljer att använda orden *”särskilda behov”*. Ett exempel på det är *”Vissa medlemsstater har redan med framgång tillämpat positiv särbehandling av romer, efter att ha konstaterat att konventionella åtgärder för en social integrering inte räckt till för att tillgodose romernas särskilda behov”* (Kommissionen, 2011, s.4). Det uppfattas som ett ”vi” och ”dem” när kommissionen uttrycker sig på det sättet. Orden används en gång till i dokumentet *”... ta sig an romernas särskilda behov när det gäller lika tillgång till sysselsättning, utbildning, bostäder och hälso- och sjukvård, på nationell, regional och lokal nivå, men också genom dialog med och deltagande av romerna”* (Kommissionen, 2011, s.3). När en läsare upplever en ”vi” och ”dem” känsla reproducerar kommissionen problemet med social exkludering även om de ämnar lösa problemet. Det blir som att kommissionen målar upp romer som människor utanför samhället, romerna blir porträtterade som folk med särskilda behov som är svåra att arbeta med. De är inte en del av samhället, de är utanför samhället. Forskning har pekat på att romer blir negativt porträtterade i europeiska samhällen (se avsnitt 2.4). När kommissionen porträtterar romer som en befolkning med särskilda behov reproduceras den bilden av romer. På det viset har den porträtteringen också legat till grund för representationen av problemet.

5.1.4 Vad är det som lämnas som oproblematiskt i problemrepresentationen? Vad är det som inte nämns och kan ’problemet’ tänkas på annat vis?

Det som inte nämns om problemet i dokumentet är diskrimineringen mot romer i förhållande till skola. Det förs ingen aktivt driv mot att motverka den delen av social exkludering. Det nämns att det ska göras stödprogram och läroplaner för att arbeta för att minska skolsegregationen (Kommissionen, 2011, s.5). Men de förslag som nämns är inte konkreta, det är öppet för medlemsstaterna att ta till sig rekommendationer men om rekommendationerna är svagt formulerade leder det till att den sociala exkluderingen kvarstår. Dessutom så nämns inte det som en del av den tidigare forskningen står för, att det är en typ av diskriminering att sätta romer i specialskolor (se avsnitt 2.2). Dokumentet uppmärksammar inte de problemen med diskriminering i skolan vilket är problematiskt eftersom det bortser från en del av problemet med den sociala exkluderingen.

Problemet kan även tänkas på annat sätt, kommissionen skriver att sättet att lösa problemet är mestadels genom ekonomisk integration (Kommissionen, 2011, s.2). Det skulle kunna tänkas vara bättre att minska den sociala exkluderingen genom att fokusera mer på skolan för romska barn eftersom de flesta jobb kräver utbildning. På det sättet kan problemet lösas tidigare och kan då tänkas att lösa resten av de problem som romer lever med om de får tillgång till en bra utbildning i tidig ålder eftersom kommissionen argumenterar för att det är viktigt med utbildning för bra jobb (Kommissionen, 2011, s.3).

”Det är ett välkänt faktum att barn som inte kommer in i skolsystemet, startar skolgången sent eller avbryter den tidigt får stora problem. Det kan röra sig om allt från analfabetism och språksvårigheter till känslor av utanförskap och otillräcklighet” (Kommissionen, 2011, s.5). När kommissionen formulerar sig med de orden kan det framstå som att det antas att de romska barnen lär sig att läsa och inte känner sig otillräckliga eller upplever ett utanförskap även om det möjligtvis inte är en absolut sanning. Det kan vara flera faktorer som spelar in, exempelvis

kan det romska barnet uppleva diskriminering i skolan vilket leder till att barnet inte går till skolan och ändå inte lär sig att läsa och upplever ett utanförskap. Där finns det alltså en tystnad, det finns inga alternativa förklaringar till varför romska barn upplever utanförskap, språksvårigheter och otillräcklighet. Även om romska barn går i skolan kan dessa problem kvarstå och det nämns inte av kommissionen, där finns det en tydlig tystnad om problemet.

5.2 Policydokument 2

Här kommer policydokument 2 *"Proposal for a council recommendation on Roma equality, inclusion and participation"* att analyseras. Dokumentet ämnar svara på båda frågeställningarna för arbetet men med mest fokus på den andra frågeställningen.

5.2.1 Vad är det som presenteras som ett 'problem' i policyn?

Policydokument 2 inleds med att förklara den romska situationen i EU. Romer upplever fortfarande diskriminering och har sämre tillgång till socioekonomiska faktorer som utbildning, hälso- och sjukvård, arbetsmarknad och bosättning än majoritetsbefolkningen (Kommissionen, 2020, s.2). Det presenteras två olika problem i dokumentet, social exkludering och diskriminering mot romer. Bland annat kan det läsas i citatet: *"Europe still has a long way to go to achieve equality for its Roma population. Today, the marginalization of Roma persists, and many of the continent's estimated 10-12 million Roma continue to face discrimination, antigypsyism, and socioeconomic exclusion in their daily lives."* (Kommissionen, 2020, s.2). Utifrån citatet påstår kommissionen att ojämlikheten beror på marginaliseringen av den romska befolkningen och att romer är fortsatt utsatta för diskriminering och antigypsyism. Det blir här tydligt att romer mister chanser inom utbildning och andra socioekonomiska faktorer på grund av diskrimineringen. Det som framställs som ett problem för att uppnå jämlikhet är att romer fortsatt utsätts för diskriminering, antigypsyism och socioekonomisk exkludering.

Vidare belyser även policydokument 2 att diskriminering på grund av etnicitet, hudfärg, religion etc. är ytterligare problem för att minska diskrimineringen av romer i samhället. Det skrivs i policydokument 2 att medlemsländerna bör ta vid åtgärder för att minska diskrimineringen mot romer genom att minska hatet och våldet mot minoriteter, *"Council Framework decision 2009/913/JHA obliges Member States to criminalise public incitement to violence or hatred on the grounds of race, colour, religion, descent or national or ethnic origin and to ensure that racist and xenophobic motivation is considered an aggravating circumstance or, alternatively, that it may be taken into consideration by national courts in the determination of penalties"* (Kommissionen, 2020, s.14). Den rekommendationen är ämnad att minska på hatfullt språk och problemet framgår tydligt i det här citatet, att romer diskrimineras i EU som gör att de blir socialt exkluderade. Policydokument 2 delar samma problem som policydokument 1, det finns fortfarande problem med social exkludering men i policydokument 2 framgår det att det beror mest på diskrimineringen av romer, vilket inte framgick i policydokument 1.

Det andra problemet som nämns i policydokument 2 är att det inte har skett några större förändringar i inkluderingen av romer. De upplever fortfarande diskriminering och har sämre socioekonomiska förutsättningar inom utbildning, hälsa, bosättning och arbete, *"[...] overall progress in Roma integration has been limited since 2011, although there are significant differences across policy areas and countries"* (Kommissionen, 2020, s.3). I policydokument 2 är det alltså tydligt att det fortsatt är ett problem för kommissionen att arbeta med romsk

inkludering. Däremot säger kommissionen att det har varit framsteg i inkluderingen av romer i utbildning i form av att mindre romer har hoppat av skolan tidigt och det är högre deltagande i skolan bland den romska befolkningen. Men det har inte blivit några förbättringar i tillgången till arbete vilket presenterades som ett problem i policydokument 1 (Kommissionen, 2011, s.3). I policydokument 2 är det alltså tydligt att problemet som presenteras i policyn är att diskriminering av romer leder till social exkludering av romer och att det krävs mer framgång för att lösa det problemet.

5.2.2 Vilka förutsättningar eller antaganden ligger till grund för representationen av 'problemet'?

Eftersom problemet i policydokument 2 är snarlikt problemet i policydokument 1 kommer förutsättningar och antaganden som ligger till grund för representationen av problemet vara lika. Skillnaden är däremot att detta dokument redogör för att diskriminering leder till social exkludering vilket det första dokumentet inte gjorde. Kommissionen redogör för hur diskriminering mot romer leder till att de inte får tillgång till viktiga delar av samhället som exempelvis utbildning. Tidigare forskning visar att diskriminering mot romer leder till att romer blir utstötta inom utbildning och andra delar av samhället (se avsnitt 2.3). Det kan till exempel ses i följande citat, *"There is no equality when discrimination persists, and it is impossible to combat discrimination effectively without tackling antigypsyism and improving the socioeconomic inclusion and participation of the Roma population"* (Kommissionen, 2020, s.2-3). Enligt Kommissionen utifrån föregående citat är det alltså problematiskt när diskrimineringen kvarstår och att romer blir utstötta från viktiga delar av samhället. Romer blir utsatta för "antigypsyism" i EU vilket är ett begrepp som betyder rasism och diskriminering mot romer. De antaganden som ligger till grund för problemet, diskriminering mot romer, är enligt kommissionen utifrån föregående citat, att romer i EU utsätts för "antigypsyism", alltså diskriminering på grund av sin etnicitet.

Det görs antaganden om att det är medlemsstaterna som inte lyckas implementera dessa förslag till policys och därför har EU lagt ansvaret på medlemsstaterna. I policydokument 2 pekar kommissionen på att det är medlemsstaternas ansvar genom att skriva: *"[...] effectively prevent and combat discrimination and its root causes. Such efforts should include measures that: fight multiple and structural discrimination against Roma [...]"* (Kommissionen, 2020, s.20). I citatet framgår det att EU lägger ett ansvar på medlemsstaterna och det kan tolkas som att de beskyller medlemsstaterna för att det inte har gått bra med den tidigare strategin för en inkludering av romer i EU. Tidigare forskning tyder på att det ofta är otillräckliga försök till integrering med romer som bortser från viktiga faktorer (se avsnitt 2.2). Tidigare forskning säger också att medlemsstater i vissa fall inte tar till sig riktlinjer från EU. Att de sätter romska barn i specialskolor även om det inte fungerar för romska barn i skolan och bortser från diskriminering som de utsätts för (se avsnitt 2.2). Därför är det delvis befogat av EU att lägga en del av skulden på medlemsstaterna eftersom det har skett att medlemsstater undviker att använda sig av dessa riktlinjer, däremot ligger det förstås ett ansvar på EU:s sida att se till att möta speciella behov hos vissa nationer. Men en förutsättning till problemet är att medlemsstater inte tar till sig av riktlinjerna och därför har inkluderingen av romer i samhällen i EU inte gått särskilt långt.

5.2.3 Hur har representationen av 'problemet' kommit till?

EU:s ramverk för romsk inkludering har inte redogjort för hur problemen har kommit till de har snarare bara konstaterat att det finns problem med diskriminering mot romer som har lett till att de är socialt exkluderade. Men problemet har kommit till genom många år av diskriminering mot romer i EU i olika delar av samhället (se avsnitt 2.1 och 2.3). På ett sätt har det tidigare ramverket från EU för romsk inkludering fram till 2020 skapat representationen av problemen i dokumentet. Kommissionen beskriver den gamla "national Roma integration strategies" (NRIS) som varade fram till 2020. Men eftersom den nya NRIS fokuserar mer på att motverka diskriminering har kommissionen kommit fram till att anledningen till att romer i stor utsträckning är missgynnade inom socioekonomiska faktorer som utbildning, hälsa, arbete och bostättning beror på diskriminering. *"The Recommendation reinforced the EU framework by: focusing more closely on anti-discrimination, referring explicitly to antigypsyism, and extending work on Roma integration to new horizontal and structural areas beyond employment, education, health and housing [...]"* (Kommissionen, 2020, s.1). I citatet framgår det att det har lagts mer fokus på att minska diskriminering som i sin tur kommer att leda till att romer integreras inom utbildning, arbetsmarknad, bostadsmarknaden och sjukvård och hälsa. Alltså grundas problemet i dokumentet från det tidigare dokumentet som behandlar romsk integrering.

Problemet har även kommit till efter covid-19 pandemin då det har försvårat situationen för många romer, framförallt barn som inte fått lika tillgång till utbildning. *"Roma children living in marginalised communities are among the hardest hit by the pandemic. Distance learning has been impossible for too many Roma children living in households without IT facilities or electricity. The crisis has also revealed the urgent need for a more efficient policy response at European level."* (Kommissionen, 2020, s.3). I citatet framgår det att romska barn fick det svårare än andra barn under covid-19 pandemin. På grund av diskriminering mot romer som har lett till sämre socioekonomiska förutsättningar har lett till att många barn inte fick tillgång till utbildning under pandemin. Alltså har covid-19 pandemin försvårat den sociala klyftan mellan romska barn och majoritetsbefolkning och därav missade romska barn viktiga år med utbildning.

5.2.4 Vad är det som lämnas oproblematiskt i problemrepresentationen? Vad är det som inte nämns och kan 'problemet' tänkas vara på annat vis?

I dokumentet nämns diskriminering som det största problemet men det nämns också att antalet romer som upplever diskriminering i olika typer av tjänster i samhällen har minskat (Kommissionen, 2020, s.3). Däremot förklarar inte dokumentet för läsaren vad det är som har gjort att det har minskat eller i vilka typer av välfärdstjänster de har minskat i. Detta borde nämnas i dokumentet för att få en förståelse för vad som fungerar och inte för att kunna gå framåt och minska diskrimineringen ytterligare. Med den informationen kan medlemsstater implementera policys för att efterlikna den förbättringen och på det viset minska på den sociala exkluderingen och diskrimineringen mot romer.

I dokumentet står det *"Antigypsyism continues to give serious cause for concern. At the same time, there is some evidence of a slight reduction in Roma people's experiences of discrimination when accessing certain types of service"* (Kommissionen, 2020, s.3) vilket visar på en liten minskning i diskriminering mot romer i samhällen i Europa. Policys från dokumentet

ska bidra till en mer effektiv implementering av ett direktiv som ämnar motverka diskriminering mot romer (Kommissionen, 2020, s.14). Överlag är dokumentet rätt beskrivande och inte särskilt konkret. Det nämns inte vad som fungerar och vad som inte fungerar i arbetet mot diskriminering mot romer i Europa. På det viset är det även det som lämnas som oproblematiserat i problemrepresentationen. Dokumentet beskriver diskriminering som den största blockaden mot romer för att ta del av samhället men nämner inget konkret för att motverka det. De nämner direktiv från 2000 även fast situationen knappt har förbättrats på 20 år, alltså lämnas det som oproblematiserat hur lite det har förändrats på de 20 åren. Dokumentet nämner att det har förbättrats på vissa ställen men det nämner inte vikten av att det måste förbättras mycket mer de kommande åren.

”There has been no statistically significant improvement in access to employment, and the proportion of young Roma people not in employment, education or training has actually increased” (Kommissionen, 2020, s.3). I citatet framgår det att det inte har skett några större förändringar i unga romers möjligheter och tillgång till viktiga delar i livet. Men det finns en tystnad kring vad det beror på, lite senare i dokumentet nämner kommissionen att diskriminering mot romer fortfarande är ett problem i EU (Kommissionen, 2020, s.3), men de nämner inte dess effekter på den romska befolkningen. Alltså lämnas både diskrimineringen mot romer och avsaknad av tillgång till utbildning och arbete som oproblematiserat eftersom kommissionen inte problematiserar det, det finns även där en tydlig tystnad.

5.3 Analys

Resultaten från de olika dokumenten är lika varandra. Båda dokumenten har ett syfte att minska segregationen mellan romer och majoritetsbefolkningen i Europa. Policydokument 2 fokuserar mer på diskriminering som anledning till segregation mellan romer och majoritetsbefolkningen i Europa, policydokument 1 presenterar social exkludering som ett stort problem som resulterar i socioekonomiska problem för romer. Olika faktorer ligger bakom dessa problem och det som ligger till grund för social exkludering enligt policydokumenten och tidigare forskning är att romer presenteras som svåra att arbeta med och att integrera. På det viset presenteras romer som problem i den aspekten. Problemet som presenteras i policydokument 2, diskriminering, beror enligt tidigare forskning och dokumentet på att medlemsstater gör otillräckliga försök för att minska diskrimineringen mot romer i Europa. Social exkludering mot romer har kommit till genom många år av diskriminering och antygspsyism som har satt de i situationer där de inte får lika tillgång till viktiga faktorer inom samhällen, som exempelvis utbildning.

Den sociala klyftan mellan romer och majoritetsbefolkningen har försvårats under covid-19 pandemin där barn inte kunde gå i skolan eftersom de saknar viktiga funktioner i hemmet för att kunna vara delaktiga i distansundervisning. Anledningen till att de inte har tillgång till sådana faciliteter är på grund av diskriminering mot romer under många år som resulterat i att många romer lever i fattigdom och inte har lika tillgång till utbildning, bostäder, sjukvård och arbete. Resultatet visar även att det inte har skett någon större skillnaden i arbetet för att integrera romer med majoritetsbefolkningen i Europa, det finns vissa faktorer som indikerar att det går framåt men det går långsamt. I det första dokumentet porträtteras romer negativt med ”särskilda behov” men i det andra dokumentet är formuleringarna kring romer mer progressiva och icke-diskriminerande. Där visar det sig att porträtteringen av romer i policydokument från EU har förbättrats över tid.

Romer porträtteras överlag positivt i dokumenten med ett undantag när de porträtteras som hjälplösa med särskilda behov vilket jag klassar som en negativ porträttering som reproducerar de problem som romer upplever samt att de porträtterades som en ekonomisk börda. Den negativa porträtteringen som hittades i policydokument 1 var riktad mot social exkludering av romer, där kommissionen talade om de problem som romers ställs inför i samhället som ”särskilda behov”. Därför kan resultatet besvara den första frågeställningen för uppsatsen eftersom den behandlar romsk inkludering. Alltså porträtteras romer negativt i EU-dokument som rör romsk inkludering. Utöver det talar kommissionen om romer som en grupp som behöver hjälp att komma in i samhället på ett bra sätt, de porträtteras alltså positivt eftersom språkbruket skiljer sig avsevärt mellan policydokument 1 och policydokument 2. De formulerar sig på ett bra sätt när de talar om hur de ska få hjälp in i samhället men när de använder sig av begrepp som ”särskilda behov” blir porträtteringen negativ. För att besvara den andra frågeställningen krävdes det att jämföra de två olika dokumenten och se hur porträtteringen av romer har förändrats över tid, mer specifikt 10 år. Det går då att se att kommissionen inte uttalar sig negativt om romer som de gjorde i det första dokumentet, därför har porträtteringen av romer förbättrats över tid. De resultaten ger hopp för framtiden då förhoppningsvis romer får den hjälp de behöver för att de ska kunna leva de liv de vill. I policydokument 2 skriver kommissionen att romer upplever mindre diskriminering vilket kan vara ett tecken på att porträtteringen av romer har förbättrats de senaste 10 åren. Hade en analys gjorts på fler dokument hade resultatet kunnat se annorlunda ut eller om fokuset hade legat på andra aspekter i samhället. Alltså är resultatet jag fick inte representativt för hur det faktiskt är, det kan bara förklara en del av fenomenet men det kräver mer för att kunna besvara hur romer porträtteras i centrala EU-dokument.

I policydokument 1 nämns det att en satsning på en ekonomisk integrering av romer är en prioritet för att romer ska få bättre ekonomiska förutsättningar men också för att resten av samhället ska gynnas av det. Med det menar EU att det ska bidra till välfärden när flera människor arbetar vilket gynnar flera samhällen i Europa. Jag anser att fokuset hamnar fel, jag tolkar det som att EU ser romerna som en liten bit av ett pussel och inte fokuserar på just den romska minoriteten och sträva efter det som gynnar dem bäst. Däremot går det där att se en förändring från policydokument 1 och 2, i policydokument 1 presenteras romer mer som en grupp som inte är delaktig i samhället. I policydokument 2 har EU formulerat sig på ett annat sätt som får det att verka som att syftet är mer att integrera romer med samhällen i Europa snarare än att de är en spelbricka i EU:s strategi att tjäna mer pengar. Det upplevs som att EU ser romer mer som en tillgång till att tjäna mer pengar snarare än att vilja hjälpa dem och integrera dem in i samhället. Dessutom porträtterades romer som en börda i policydokument 1 där det kostade mycket i socialbidrag för medlemsstater och EU för att finansiera romer. Där hamnar fokuset på fel ställe eftersom det bör handla om att romer inte får tillgång till arbete och därav behöver socialbidrag på grund av att de har upplevt diskriminering och har det svårt att ta sig in i samhället på grund av den diskrimineringen. Det är alltså inte rättvist att porträttera romer som en börda som kostar pengar eftersom de inte har någon makt till varför det är så.

I dokumenten som undersökts har det funnits en avsaknad av konkreta lösningar från EU:s håll. Det är viktigt att det finns för att medlemsstaterna ska ta åt sig av det även om dokumenten endast är rekommendationer från EU för medlemsstater att ta till sig. Men rekommendationerna skulle kunna vara mer konkreta och precisa för att medlemsstater inte ska kunna läsa mellan rader och för att inte slippa undan dessa lösningar eftersom det är ett viktigt ämne i EU:s

samarbete. En diskussion om detta är om det hade varit bäst om romsk inkludering fungerar bäst på överstatlig nivå eller på nationell nivå, alltså om det fungerar bäst om EU har full kontroll eller om medlemsstaterna har full kontroll. Eftersom det inte riktigt har skett någon förändring under de senaste åren och eftersom romerna är en befolkning som är utspridd över hela Europa skulle det kunna tänkas att det är bäst om EU hanterar romsk inkludering. Men samtidigt har studier visat att vissa länder i Europa har mer framgång med romsk inkludering än andra länder i Europa.

6. Slutsats och diskussion

Syftet med uppsatsen var att undersöka hur romer porträtteras i policydokument från EU som rör utbildning. Syftet har undersökts utifrån två frågeställningar; *Hur porträtteras romer som ett problem i EU policydokument som rör romsk inkludering?* och *Hur har porträtteringen av romer i EU policydokument rörande romsk inkludering förändrats mellan åren 2011 och 2020?*. Nedan presenteras först slutsatser jag dragit utifrån resultatet presenterat ovan. Avslutningsvis förs en diskussion kring resultat, slutsatser och förslag på framtida forskning.

6.1 Slutsats

Utifrån resultatet framgår det att det finns en viss negativ porträttering av romer i policydokumenten. Det går även att se en förändring över tid då porträtteringen av romer 2020 är något mer positiv och mindre nedvärderande än i policydokumentet från 2011. Däremot är det viktigt att poängtera att förändringen över tid är liten, vilket även tidigare forskning haft som slutsats vid liknande studier kring romsk inkludering som säger att förändring tar tid (se t.ex. Arabadijeva, 2016). Resultatet kan därför tolkas som att det även sker långsam förändring på EU-nivå som på nationell nivå, vilket är förväntat eftersom det endast skiljer 9 år mellan policydokumenten. Luckan uppsatsen syftade till att fylla var att det fanns begränsat med forskning gjord på EU dokument vilket uppsatsen har svarat på genom att bidra med en analys av policydokument från EU. Däremot kan uppsatsens resultat inte svarat på i vilken utsträckning policydokumenten påverkar medlemsstaternas behandling och porträttering av romer, det skulle istället kräva en jämförelse mellan till exempel slutgiltiga EU direktiv gällande romsk inkludering och medlemsstaternas implementering.

6.2 Diskussion

Resultatet från analysen av materialet var delvis förväntat och delvis oförväntat. Jag förväntade mig att upptäcka att den största anledningen till problemrepresentationen om romsk inkludering är diskriminering mot romer. Däremot förväntades det inte att EU skulle presentera romer som speciella och "särskilda" som de gjorde i första dokumentet, när det gör det sätter de romerna i en sits att de upplevs som utanför samhället. Den formuleringen reproducerar den diskrimineringen som finns mot romer i Europa, (Avery & Hoxhallari, 2018; O'Nions, 2015), och gör det svårare att integrera romer med samhället. Det är en typ av kategorisering som är ett begrepp ur poststrukturalismen. Det innebär att människor sätts i en kategori och blir därav placerade i en grupp som kan vara negativ eller positiv (Bacchi & Goodwin, 2016). I det här fallet är det en negativ kategorisering eftersom de formulerar att romer har "särskilda behov" vilket leder till att de blir kategoriserade som en grupp utanför samhället. Att de är en folkgrupp som inte har samma behov som majoritetssamhället har, på det viset så reproduceras den porträtteringen av romer, att de har många problem och att de har särskilda behov. Det gör att icke-romer som läser policyn tänker att romer har många problem vilket gör att deras uppfattning av romer är att de är problematiska och har svårt att passa in i samhället. Den bilden stämmer inte eftersom det är den romska befolkningen som är utsatt och upplever diskriminering på flera plan i samhället, det är snarare det som måste belysas i policyn, inte att de har "särskilda behov".

Det var delvis oväntat att se att EU lägger det största fokuset på ekonomisk integrering eftersom fokuset på integreringen av romer hamnar lite i skugga. Det upplevs som en mer allmän satsning som inte bara gynnar romer utan fokuserar mer på hur problemen med romsk integrering kan hjälpa EU framåt och andra medborgare. Det var oförväntat eftersom mycket av den tidigare forskning indikerar att utbildning för romer är ett stort problem i EU. Jag förväntade mig att se mycket mer som berörde förbättringar i utbildningsaspekten av inkluderingen av romer, det var däremot mer fokus på utbildning i det andra dokumentet vilket indikerar att vikten av utbildning har ökat. Därför var resultatet i den aspekten både förväntat och oförväntat, jag hade däremot förväntat mig att det hade skett större förbättringar i den romska inkluderingen. Det visade sig att det inte hade hänt särskilt mycket men att det området som hade mest förbättring var utbildning vilket var oväntat efter att ha analyserat det första dokumentet eftersom det inte nämns lika mycket i det första dokumentet om utbildning.

Det är viktigt att poängtera att det är viktigt att kritisera ifall det verkligen är bäst för romer att integreras med majoritetsbefolkningen. Tidigare forskning har visat att inom utbildning har det i vissa fall varit bättre med skolor som undervisar på modersmål för minoriteter i form av specialskolor (Willems & Vernimmen, 2018). Det är ett exempel på hur utbildning kan anpassas för att passa romer bäst, det betyder inte att det alltid gör det. Därför kan det vara intressant för framtida forskning att göra en studie där utbildning sker integrerat för romer eller anpassade skolor för att jämföra vad som fungerar bäst för romer för att ge dem de bästa förutsättningarna i samhället. Allt ska göras i syfte för att den romska befolkningen ska få bättre socioekonomiska förutsättningar och bättre chanser i livet.

Diskriminering mot romer är ett mycket komplicerat socialt fenomen, det är normer som sitter djupt förankrade i samhället. Det finns många människor som fortfarande använder sig av ordet ”zigenare” istället för romer vilket är ett mycket stötande ord. Eftersom det är normativt kan det vara svårt att ändra eftersom normer oftast sker på individnivå, det ursäktar inte överhuvudtaget att det finns en diskriminering mot romer och det betyder inte alls att EU ska sluta försöka minska den med det de kan göra. Men det kommer tyvärr att ta tid eftersom det är svårt att göra normativa ändringar, det är upp till varje individ att ta det ansvaret. Det var som sagt tydligt att det inte har skett någon större förändring i diskrimineringen mot romer mellan åren 2011–2020. Därför kunde det även varit av värde att undersöka ett längre tidsspann i min uppsats för att ta hänsyn till den förföljelse och diskriminering romer utsatts för under en mycket lång tid. Till exempel med hänsyn till hur de porträtterades innan det fanns allmänna riktlinjer för behandling av minoriteter i exempelvis Sverige eller när det för första gången nämndes på EU-nivå. Eftersom EU inte lyfter att det är viktigt att göra normativa ändringar kommer det inte att ske automatiskt, det är viktigt att EU lyfter vikten av att europeiska medborgare ändrar på sitt synsätt för att minska diskriminering mot romer. Statens offentliga utredningar i Sverige har haft utredningar som har varit diskriminerande mot romer och det har förstas satt ett fäste i den svenska befolkningen och jag kan tänka mig att liknande utredningar har funnits i andra europeiska länder som har satt en norm där också. Därför kan framtida forskning undersöka hur diskriminering ter sig på individnivå i Europa för att kunna ändra på de beteendena. Framtida forskning kan även undersöka hur effektivisering av policys som styr romsk inkludering och hur lösningar för att motverka social exkludering får bästa möjliga resultat, både på EU-nivå, nationell nivå och individnivå.

Referenser

Alexiadou, Nafsika. (2019). Framing education policies and transitions of Roma students in Europe. *Comparative education*, 55(3), s.422-442. DOI: 10.1080/03050068.2019.1619334

Alexiadou, Nafsika & Norberg, Anders. (2017). Sweden's Double Decade for Roma Inclusion: An Examination of Education Policy in Context. *European education*, 49(1), s.36-55 DOI: 10.1080/10564934.2017.1280342

Arabadjieva, Kalina. (2016) Challenging the school segregation of Roma children in Central and Eastern Europe. *The International Journal of Human Rights*, 20:1, 33-54, DOI: 10.1080/13642987.2015.1032266

Avery, Helen & Hoxhallari, Irena. (2017) From Policy to Practice: Roma Education in Albania and Sweden. *The Urban review*. 49(3), s.463-477 DOI: 10.1007/s11256-016-0394-5

Bacchi, Carol. (2009). *Analysing Policy: What's the problem represented to be?* Pearson Higher Education AU.

Bacchi, Carol & Goodwin, Susan. (2016). *Poststructural Policy Analysis: A guide to practice*. Springer Nature. ISBN: 9781137525444

Bergström, Göran & Boréus, Kristina. (2018). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Boréus, Kristina & Bergström, Göran. (2018). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144111131

Bergström, Göran & Ekström, Linda. (2018). Tre diskursanalytiska inriktningar. I Boréus, Kristina & Bergström, Göran. (2018). *Textens mening och makt: Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Fjärde upplagan. Lund: Studentlitteratur. ISBN: 9789144111131

Bleich, Erik., Stonebraker, Hannah., Nisar, Hasar & Abdelhamid, Rana (2015) Media Portrayals of Minorities: Muslims in British Newspaper Headlines. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 41(6), s.942-962, DOI: 10.1080/1369183X.2014.1002200

Europarådet (2017). Fighting school in Europe through inclusive education: a position paper. *The Council of Europe Commissioner for Human Rights*. https://ec.europa.eu/migrant-integration/library-document/fighting-school-segregation-europe-through-inclusive-education_en

Howarth, David & Griggs, Steven. (2012). Poststructuralist Policy Analysis: Discourse, Hegemony, and Critical Explanation. I Fischer, Frank & Gottweis, Herbert. (2012). *The Argumentative Turn Revisited: Public Policy as Communicative Practice*.

Kommissionen. 7.10.2020. COM(2020) 621 final. *Proposal for a Council Recommendation on Roma equality, inclusion and participation* {SWD(2020) 530} https://commission.europa.eu/documents_en?f%5B0%5D=document_title%3ACouncil%20re

commendation%20on%20Roma%20equality

Kommissionen. 5.4.2011. KOM(2011) 173 slutgiltig. *Meddelande från kommissionen till europaparlamentet, rådet, europeiska och sociala kommittén och regionkommittén*. En EU-ram för nationella strategier för integrering av romer fram till 2020. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1444910104414&uri=CELEX:52011DC0173>

Lauritzen, Solvor M. & Nodeland, Tuva S. (2018) "What is the problem represented to be?" Two decades of research on Roma and education in Europe. *Educational research review*, 24, 148-169 DOI: 10.1016/j.edurev.2018.04.002

McGarry, Aidan. (2014). Roma as a political identity: Exploring representations of Roma in Europe. *Ethnicities*, 14(6), 756-774. DOI: 10.1177/1468796814542182

McGrath, Simon. (2018). *Education and development*. Abingdon, Oxon ; New York, NY : Routledge.

O'Nions, Helen. (2010). Different and unequal: the educational segregation of Roma pupils in Europe. *Intercultural education London, England*, 21(1), s.1-13 DOI: 10.1080/14675980903491833

O'Nions, Helen. (2015). Narratives of Social Inclusion in the Context of Roma School Segregation. *Media and communication (Lisboa)* 3(5), DOI: 10.17645/si.v3i5.258

Rostas, Iulius & Kostka, Joanna. (2014). Structural Dimensions of Roma School Desegregation Policies in Central and Eastern Europe. *European educational research journal EERJ*, 13(3), 268-281 DOI: 10.2304/eerj.2014.13.3.268

Skolverket (2007). Romer i skolan – en fördjupad studie. Rapport 292 (2007). <https://www.minoritet.se/4381>

Tomaševski, Katarina. (2001). *Human rights in education as prerequisite for human rights in education*. Raoul Wallenberg Institute of Human Rights and Humanitarian Law. Lund.

Ugur Ruzzi, Conan. (2020) Antiziganism as a Barrier for the Roma to Access Policies: The Case of Romani Access to Education in Turkey. *Abingdon: Routledge* 20(3), 305-316 DOI: 10.1080/17449057.2020.1839220

Unicef. (2023). <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten> Hämtad: 2023-02-15

Willems, Kurt & Vernimmen, Jonas. (2018). The fundamental human right to education for refugees: Some legal remarks. *European educational research journal EERJ*, 17(2), 219-232 DOI: 10.1177/1474904117709386

Walkenhorst, Heiko. (2008) Explaining change in EU education policy. *Journal of European public policy*, 15(4), 567-587 DOI: 10.1080/13501760801996

